

Vállalkozói adminisztratív terhek csökkentése – Egyszerű Állam Program

Magyarország az EU Versenyképességi Tanácsának 2008. decemberi ülésén jelentette be, hogy 2012 év végéig 25%-kal csökkenti a nemzeti szabályozásból következő vállalkozói adminisztratív terheket, csatlakozva ezzel a tagállamok túlnyomó többségéhez – amelyek hasonló határidővel fogadtak el tehercsökkentési célértéket –, elősegítve így az EU vállalkozásfejlesztési és versenyképességi célkitűzéseinek megvalósulását.

Az Európai Unió által elfogadott módszertanra építő szakértői felmérés alapján a hazai szabályozásból adódó vállalkozói adminisztratív terhek szintje kb. 800-850 milliárd forintra (a GDP 3-3,5 százalékára) volt becsülhető 2009-ben.^{1 2}

Az adminisztrációs tehercsökkentésre vonatkozó intézkedések megtételének szükségességét indokolta, hogy Magyarországon az Európai Unió viszonylatában is magasak az adminisztratív költségek, ami rontja a hazai vállalkozások versenyképességét. 2009-ben a hazai szabályozásnak való megfelelés, továbbá az előírt adatszolgáltatások kielégítése átlagosan háromszor annyi időt, ráfordítást, menedzsment figyelmet igényelt a külföldi versenytársakhoz képest, ezzel elvonva más, hasznot hajtó tevékenységektől a vállalkozás erőforrásait, így nem volt halogatható az ebből adódó versenyhátrányok csökkentése. Az európai átlagot is meghaladó tehertételnek több kedvezőtlen következménye is van, kiemelten fontos azonban, a tisztességes piaci versenyfeltételeket, és így a gazdasági növekedést gátló hatása.

Az Egyszerű Állam program fókuszai

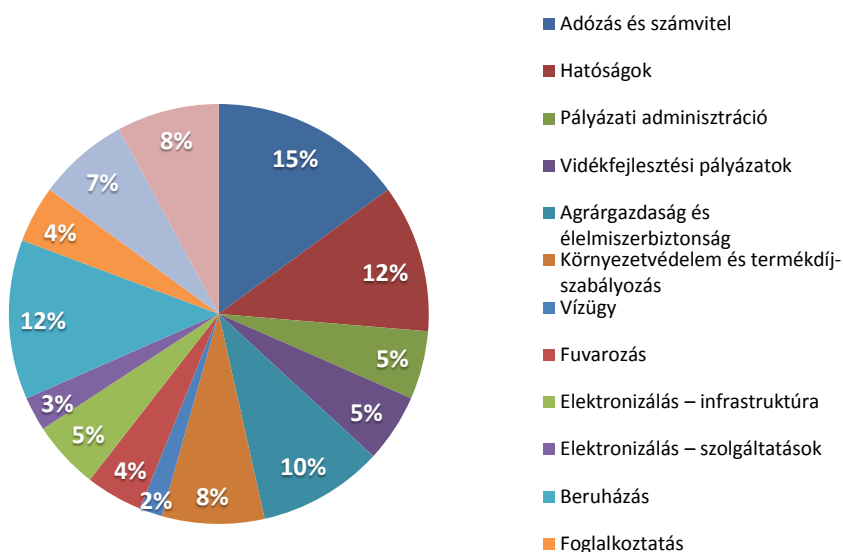
A megfogalmazásra került intézkedések a vállalkozói szektor és működés széles spektrumát ölelik fel: a mérettől és tevékenységi jellegtől függetlenül mindenkit egyformán érintő adórendszer, számviteli szabályozás, valamint a hatósági ellenőrzési gyakorlat átalakításán túl az egyes szektorok – így az agrárgazdaság, az élelmiszerbiztonság vagy a környezetvédelem – észlelt felesleges terheinek csökkentését egyaránt magában foglalja.

A Kormány az Egyszerű Állam program részeként az adózás, a foglalkoztatás, az építésügy, az élelmiszergazdaság és a közigazgatási hatósági eljárás területén jelentős mértékben csökkentette a bürokratikus terheket. Egyszerűsödtek az eljárások és rövidültek az ügyintézési határidők, ezáltal a Kormány felesleges adminisztrációs kötelezettségektől szabadította meg a vállalkozásokat.

¹ A felmérés 2009-ben készült, de mivel a vállalkozói adminisztratív terhek számszerűsítésére azóta nem készült hasonló, átfogó becslés, a 25 százalékos tehercsökkentés bázisául az akkori felmérés eredményeiből kell kiindulni.

² Deloitte 2009. Áttekintő vizsgálat az államigazgatási szabályozásból fakadó vállalkozói adminisztratív terhek teljes köréről, illetve egyes fókuszterületekkel kapcsolatosan részletes felmérések elkészítése – Zárótanulmány. Budapest. 2009. június.

Az Egyszerű Állam program 114 intézkedésének megoszlása

Az Egyszerű Állam Program eredetileg 114 intézkedéséből eddig 100 került végrehajtásra, 8 intézkedés a program végrehajtását összkormányzati szinten felügyelő Magyary Zoltán Egyszerűsítési Munkacsoport döntése alapján törlésre került, a fennmaradó 6 intézkedés végrehajtása (köztük a következő adminisztrációcsökkentési csomag kidolgozása) pedig még folyamatban van (2014-ben zárul).

Az adminisztrációcsökkentési intézkedések becsült hatásai

Szakértői becslések alapján az Egyszerű Állam program intézkedéseinek végrehajtásával (illetve a Programhoz tartalmában kapcsolódó további intézkedések nyomán) a következőképpen csökkennek vállalkozói adminisztratív terhek:

- A **100, már végrehajtott intézkedés** együttes eredményeként mintegy **215-225 Mrd Ft**-tal csökkentek a vállalkozások adminisztratív terhei.
- A **6, 2014 folyamán záruló intézkedés** eredményeként az adminisztratív terhek további jelentős csökkenése várható.
- Az Egyszerű Állam programhoz tartalmában kapcsolódó további intézkedések közül
 - a **1133/2011. (V. 2.) Korm. határozat** alapján végrehajtott intézkedések (Közbeszerzési törvény, Munka törvénykönyve, OSAP felülvizsgálat, Termékdíj törvény.) adminisztratívteher-csökkentő intézkedések együttes becsült hatása **55-60 Mrd Ft**;
 - a lakossági **Egyszerűsítési Program** közvetett módon a vállalkozások adminisztrációs terheit is csökkentette, hozzávetőleg **6-10 Mrd Ft**-tal;
 - a 2013-ban bevezetésre került két új adónem, a **KATA** és a **KIVA** becsült adminisztratívteher-csökkentő hatása **25-30 Mrd Ft**;
 - további kormányzati lépések (pl. szabályok átláthatóbbá tétele) becsült hatása hozzávetőleg **45-60 Mrd Ft**.

A fentiek **összesen** a vállalkozói adminisztratív terhek **akár 340-390 Mrd Ft-os** csökkentését eredményezhetik, vagyis az előzetesen a hazai szabályozásból adódó vállalkozói adminisztratív terhek szintjére becsült kb. 800-850 Mrd Ft-os összteherhez viszonyítva elmondható, hogy a Kormány teljesítette a vállalkozói szektorra nehezedő államigazgatási szabályozásból adódó adminisztratív terhek 25 százalékos csökkentését.

A Program eredményei egyes kiemelt területeken

- **A vállalkozóktól beérkezett visszajelzések alapján egyszerre szükséges az egységes és rugalmas szabályozási, valamint hatósági jogalkalmazási keretek megteremtése.** 2012. február 1-jétől jelentős mértékben módosult a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény. Az egyszerűsítések elsősorban az eljárási határidők csökkentésére, illetve az ügyfelek jogkövető magatartásának erősítésére irányultak. A Ket. 2011-es átfogó módosítása számos területen megteremtette a lehetőségét az Programban foglalt vállalkozói adminisztrációs tehercsökkentési célok teljesítésének. Az általános ügyintézési határidő jelentős (30-ról 21 napra történő) csökkentése, az ügyfél által kérhető hatósági ellenőrzések általános lehetőségének bevezetése, a hatósági ellenőrzési tervek nyilvánosságra hozatalának kötelezővé tétele, a hatóságok közti összevont ellenőrzések tartására vonatkozó lehetőség megteremtése, a szakhatóság eljárási idejének az általános ügyintézési határidőbe történő beszámításának lehetősége fémjelzik ezeket.
- **Az adózás területén is történtek komoly előrelépések a területhez kapcsolódó terhek csökkentésével. Így például** az Elektronikus Fizetés és Elszámolási Rendszer (EFER) elindítása a pénzforgalmi számlanyitásra kötelezett adózók számára lehetővé teszi, hogy az adószámlák számától függetlenül egyetlen összevont utalással teljesíthetővé váljanak az esedékességük szempontjából összevonható adónemek.
- **Az építésügy területén több esetben lényegesen csökkentésre került az ügyintézési határidő,** így például a kulturális örökségvédelmi hatóság három hónapos ügyintézési határidejű eljárása helyébe harmincnapos ügyintézési határidejű eljárás lépett, illetve az építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokban a részt vevő szakhatóságok ügyintézési határideje maximum 30 nap. További lényeges egyszerűsítés, hogy a törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott ügyekben és szempontok alapján a hatóság mérlegelheti a szakhatóság megkeresését, és maga dönthet a szakkérdésben, illetve ha műemléken építésügyi hatósági engedélyhez kötött építési tevékenység mellett örökségvédelmi hatósági engedélyhez kötött építési munkát is kell végezni, akkor az örökségvédelmi engedélyhez kötött építési munkák elvégzését is az általános építésügyi hatóság engedélyezi.
- **A vállalkozás fejlesztéséhez és a foglalkoztatás egyszerűsítéséhez kapcsolódó adminisztráció egyszerűsítése közvetlenül hozzájárul a gazdasági tevékenységek bővítéséhez.** A foglalkoztatás területén elért jelentős eredmények közé tartozik, hogy az új szabályzatkészítési rendszer a munkáltatók adminisztratív terheit jelentős mértékben csökkenti. A jogszabályok revízióját követően jogszabály-módosítások

történtek a munkaköri kockázatértékelés, a mentési terv, az építőipari munkavédelmi koordinátor feladatai, valamint a foglalkozás-egészségügyi adatszolgáltatás tekintetében. Az alkalmi munkavállalás helyett az egyszerűsített foglalkoztatás lépett életbe, ennek keretében kiegészült azon rendelkezések köre, amelyeket nem kell alkalmazni az egyszerűsített foglalkoztatás során. A segítő családtag fogalmának jogszabályban való rögzítése helyett a segítő családtagok adózási helyzetének rendezése a NAV által kiadott iránymutatás keretében történik, amely alapján egyértelműbben határozható el a fekete foglalkoztatás és a segítő családtag általi alkalmi munkavégzés. A munkajogi szabályozás rugalmasabbá tételével a munkaerő piaci kilátások javulnak: könnyebbé válik a foglalkoztatás – amelynek kockázatait a jövőben a felek közösen viselik, ezért a hatékony munkavégzésben való érdekeltsége a munkavállalónak és a munkáltatónak is emelkedik.

- **A Program fontos eleme a vállalkozások számára elérhető elektronikus megoldások, állami elektronikus szolgáltatások körének bővítése.** Az elektronikusan elérhető ügyintézés az állami szervek közti interoperabilitás jelentősen csökkenteni tudja a vállalkozások adminisztrációs terheit. Ezen a területen számos előrelépés történt, mind az egyes szakpolitikai területeken (adózás, mezőgazdaság, fuvarozás, beruházások), mind magában az állami elektronikus fejlesztésekben. A Program további megvalósítása során ugyanakkor kiemelt figyelmet kell fordítani a jogszabályi keretek modernizálása mellett a valós, a vállalkozások által kézzelfogható, érzékelhető egyszerűsítésekre: pl. állami szervezetek elektronikus számlabefogadása (példamutató jelleggel!), elektronikus ügyintézési lehetőségek további bővítése, vagy éppen az adatszolgáltatási duplikációk megszüntetése.

A program utólagos hatásvizsgálata

Az Egyszerű Állam Program intézkedések hatásaira az alábbi három időpontban készültek becslések:

- (1) az Egyszerű Állam Program Kormányhatározat előkészítése során, 2011 őszén;
- (2) a kormányhatározat 2012. évi módosításához és a megvalósítás monitoringához kapcsolódóan, 2012 júniusában-2013 márciusában;
- (3) a Program értékelése céljából, 2013 augusztus-szeptemberében.

2011-ben, a Program összeállításával párhuzamosan készült előzetes hatásvizsgálat elvégzése alapvetően döntés-előkészítő szerepet töltött be. A nagyságrendi közelítések megfelelő alapot biztosítottak arra, hogy a kezdetben tág javaslatlistán belül azokra a pontokra orientálja a figyelmet, amelyek a legnagyobb megtakarítási potenciállal rendelkeznek a vállalkozói szektor szemszögéből. Ezen felül a döntéshozó szint irányába a számszerűsített hatások könnyen értelmezhető és jól összehasonlítható üzenetet közvetítenek. A hatások számszerűsítése során nem csak a szűken értelmezett adminisztráció-csökkenő hatásra (az EU módszertana szerint végzett Standard Cost Model, SCM felhasználásával) fókuszáltunk, hanem tágabb versenyképességi keretbe helyeztük az intézkedéseket, így számos alternatív költséget (így például a vállalkozói irritációt, a vállalkozóra terhelt kockázatok mértékét,

valamint a szabályokhoz való alkalmazkodás költségét) is figyelembe vettünk annak érdekében, hogy minél megalapozottabb döntés születhessen a Program részleteit illetően.

A 2013-as utólagos becsléseink szerint az Egyszerű Állam program eddig végrehajtott intézkedései a standard költségek alapján kalkulált vállalkozói adminisztratív terheket hozzávetőleg 215-225 milliárd Ft-tal csökkentik.³ (Ez az össze nem tartalmazza a még folyamatban lévő intézkedések, illetve az Egyszerű Állam programhoz tartalmilag kapcsolódó, de nem annak részét képező intézkedések hatását.) Az egyes intézkedések számszerűsítése során belső adatbázist használtuk, amelyet a KSH honlapról letöltött, nyilvánosan elérhető, valamint az esetenként adaptált hatósági adatok összesítéséből hoztunk létre; az adatbázist kiegészítettük a vállalati szintű információkkal (jellemzően interjú tapasztalatokkal), továbbá szakértői becslésekkel.

Az intézkedések becsült középértéke intézkedéscsoportonként, Mrd Ft

Intézkedéscsoportok	2013. szeptember
1-10 adózás	64,3
11-17 számvitel	29,8
18-29 hatósági eljárások	15,9
30-41 pályázatok, közbeszerzések	34,5
42-52 agrárium és élelmiszerbiztonság	9,5
53-63 környezetvédelem	6,9
64-68 fuvarozás	1,3
69-77 e-kormányzat	23,0
78-92 építésengedélyezés	17,1
93-97 foglalkoztatás	15,5
98-105 vállalkozói jogérvényesítés	2,0
106-114 rendszerszintű intézkedések ⁴	n.a.

Tapasztalataink szerint az SCM módszer valóban jól alkalmazható az adminisztratív költségek és terhek becslésére. Az eljárás eredménye nyilvánvalóan rendkívül érzékeny a felhasznált adatok minőségére, megbízhatóságára, hibahatáira.

A program végrehajtott intézkedéseinek utólagos hatásbecslése számos keretfeltétel rögzítése mellett készült el annak érdekében, hogy összehasonlítható adatokat nyerjünk. Így például az érintett vállalkozói szektort méret szerint felosztottuk kis, közepes és nagy vállalkozásokra, ennek megfelelően minden vállalkozásmérethez – a rendelkezésre álló adatok alapján – meghatároztunk egy átlagos rezsiköltséget. Feltételeztük továbbá, hogy a kisebb méretű vállalkozások az állam felé teljesítendő kötelezettségeik jelentős részét kiszervezik (így

³ Az utólagos hatásbecslésnél részben az uniós, részben pedig a 2009-es baseline felméréssel való összehasonlíthatóság kedvéért használtuk az uniós SCM módszert, nem pedig a kiterjesztett hatásvizsgálatot.

⁴

Ezen intézkedések áttételes, hosszú távú hatásokkal rendelkeznek. Ennek megfelelően nem számszerűsíthető közvetlenül érvényesülő megtakarítás azok végrehajtása nyomán.

például munkavédelem, adózás és számviteli feladatok, környezetvédelemmel kapcsolatos szabályok betartása), így az érintett egyszerűsítések kapcsán ezen piaci szolgáltatások átlagos árával kalkuláltunk.

